

LA CRÒNICA | A. CARALT

Una supervivent tortosina de l'exili de 1939 i el director del Memorial Democràtic, Jordi Palou Laverdós, exposen a la capital ebrenca la memòria del tràgic succés i el seu paral·lelisme amb els exilis d'avui

De Tortosa a l'exili

Durant un quart d'hora i amb la veu trencada pel dolorós record, Glòria Aymà, tortosina de 88 anys, va relatar la seva colpidora infantesa i adolescència, víctima de la guerra i l'exili, davant d'un auditori que va omplir dilluns al vespre la sala de la Cambra de Comerç de Tortosa. Convidada per l'Associació Amics de la Unesco de Tortosa, el testimoni fou imprescindible per assimilar la magnitud d'un fenomen –l'exili dels refugiats– que malauradament s'ha reproduït al llarg de la història i ho continua fent avui amb l'èxode siria.

Aymà, amb 12 anys, va fugir a peu amb la mare i la germana petita camí de França, obeint el consell del seu pare. Durant una setmana va patir fam i va haver de dormir «a les cunetes o a sota els arbres». La seva columna de civils fou atacada per l'aviació franquista «i a pocs metres la metralla d'un bombardeig va matar una dona i la seva nena, que caminaven al nostre costat».

Prop de la frontera, va pujar a un tren a corre-cuita amb l'esperança de fugir d'un cop de l'agònica retirada, però el tren no va anar enlloc, i els refugiats van tornar a baixar –imatge que fa unes setmanes es va reproduir a l'estació central de Budapest–.

Els gendarmes francesos van dividir els homes i militars de les dones, nens i gent gran. En un tren,

La tortosina supervivent de l'exili, Glòria Aymà, a la Cambra de Comerç, dilluns. FOTO: JOAN REVILLAS

i sense haver rebut cap informació, inicià un viatge de tres dies fins a la Bretanya, amb múltiples aturades a les estacions, «en una d'elles uns homes ens van llençar trossos de pa com si ho fessin als gossos».

A la ciutat destí els van traslladar a una antiga presó després

de recórrer els carrers a peu i en filera, escoltant crits intel·ligibles dels vilatans. «Era una presó de cel·les petites, sense respiració i les parets molles per la humitat». Quatre mesos tancades, sense poder sortir. «Els francesos no es van portar gens bé amb nosaltres», reitera, «això ho vaig viu-

re jo i així ho dic», es referma. El següent destí fou una petita illa prop del poble de Quiberon, «aquí ja no hi havia reixes. L'edifici era una escola, vella també, i plena de palla. Tothom s'apressà a fer-se un raconet... quinze anys va viure a l'exili Aymà, després d'haver conegut el seu futur marit,

també tortosí, i assolit dues carreres universitàries, periodisme i filosofia. «Tenia plaça segura al diari *France Soir* però el meu marit volia tornar a casa. Vaig haver d'escollir entre Tortosa i París».

Després d'un llarg aplaudeïment, l'advocat i director del Memorial Democràtic de la Generalitat, Jordi Palou Laverdós, va prendre el testimoni per exposar les similituds del patiment dels refugiats en tots els exilis,

Glòria Aymà, amb 12 anys, enllaça a peu el dolorós camí de l'exili a França el 1939

ajudant-se d'imatges de l'exili republicà de 1939, el de Ruanda el 1994 i el de Síria en l'actualitat. Palou posà en valor un dels drets fonamentals dels éssers humans, el «de viure i desenvolupar-se a la pròpia terra o allà on desitgin viure». Lamentà els diversos murs que els refugiats han de creuar en la seva fugida de la guerra, tal i com explicà Aymà i com succeeix ara a Síria, i denuncià la descoordinada política d'asil de la Unió Europea, que ha provocat una situació de caos a l'estiu.